

АКТУАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ФОНДОВОГО РИНКУ¹

В умовах доволі складної економічної ситуації в країні великого значення набуває її інвестиційна привабливість. При цьому сучасний вітчизняний розвиток фондового ринку поєднується із існуванням непоодиноких фактів зловживань, що вочевидь не сприяє бажанню інвесторів вкладати кошти у розвиток української економіки. Тому подальша впевнена розбудова вітчизняної економіки неможлива без створення надійного правового інструментарію захисту фондового ринку. Наявні законодавчі та правозастосовчі кроки далеко не завжди спираються на ґрунтовні наукові розробки, котрих на сьогодні в Україні не так вже й багато.

З огляду на це опублікована нещодавно монографія Р.А. Волинця «Кримінально-правова охорона фондового ринку: сучасний стан та перспективи вдосконалення» є актуальним і своєчасним дослідженням та може бути корисною для вдосконалення законодавчих та правозастосовчих «заходів», пов'язаних з кримінально-правовою охороною фондового ринку в Україні. Одразу відзначу, що звертаючись до змісту поняття «кримінально-правова охорона», вітчизняні науковці: ототожнюють її з механізмом правового регулювання суспільних відносин (системою правових засобів, організованою найбільш послідовним чином з метою подолання перешкод на шляху задоволення інтересів суб'єктів

права); вважають, що кримінально-правова охорона виникає з охоронної функції (завдання) кримінального права, та розуміють її як певний комплекс засобів, що забезпечують охорону, зосереджуючи зусилля на тому, щоб аналізовані відносини (взяті під охорону кримінального закону) залишалися, як правило, об'єктами охорони і якомога менше зазнавали злочинних посягань; вважають, що кримінально-правова охорона – це захист суспільних відносин; стверджують, що кримінально-правова охорона – це фактично правове забезпечення певних прав людини; розглядають кримінально-правову охорону як заходи щодо збереження наявних суспільних відносин та інтересів, утримання громадян від злочинних посягань на них шляхом визначення в кримінальному законі небезпечних для особи, суспільства та держави діянь, що є злочинними, та встановлення за їх вчинення кримінальних покарань та інших заходів кримінально-правового характеру. Не став винятком у цьому плані й Р.А. Волинець, який фактично пов'язав поняття кримінально-правової охорони із забезпеченням «кримінально-правовими засобами» прав та інтересів учасників фондового ринку.

Напевне навіть загальний погляд на наведені підходи дає підстави для твердження про те, що поняття кримінально-правової охорони є надто широким для його використання виключ-

¹ Р. Волинець, Кримінально-правова охорона фондового ринку: сучасний стан та перспективи вдосконалення (Дакор 2018) 452.

но у межах кримінального права. Воно не може обмежуватись лише кримінально-правовими нормами (питаннями їх формування, розвитку та застосування). На додаток до названих питань це поняття охоплює й кримінально-процесуальні норми, суб'єктів застосування кримінально-правових та кримінально-процесуальних норм тощо. Адже використаний автором монографії для формулювання її назви підхід хоча і є традиційним для досліджень цієї сфери, проте вочевидь може потребувати перегляду. Більш вдалою, на наш погляд, могла б бути конструкція «кримінально-правове забезпечення охорони...».

У зв'язку з цим пораджу Р. А. Волинцю в подальшому звернутися до виробленої «теорії криміналізації» і більш детально зосередитись на аналізі соціальної обумовленості кримінально-правової охорони фондового ринку. Адже саме такий підхід, на мою думку, дозволить відповісти на наступні основні запитання: яка суспільна небезпечність злочинів, що посягають на фондовий ринок? Які мають існувати способи криміналізації існуючих посягань на фондовий ринок? Уважний погляд на структуру та зміст монографії Р. А. Волинця дає підстави для того, щоб ці питання розглядались у різних її розділах та мали вигляд стислого огляду підстав і принципів криміналізації при висвітленні пропозицій щодо застосування оновлених кримінально-правових норм.

Водночас, незважаючи на висловлені зауваження, відзначаю, що монографія Р. А. Волинця «Кримінально-правова охорона фондового ринку: сучасний стан та перспективи вдосконалення» є своєчасною, присвячена актуальним проблемам сучасної науки кримінального права та становить вагомий внесок у її розвиток. Це дослідження ставить перед собою мету розробити механізм комплексної кримінально-правової охорони усіх «компонентів» фондового ринку, на різних етапах їх функціонування, внаслідок чого мають бути вироблені теоретичні

рекомендації, які б утворили цілісність кримінально-правової охорони фондового ринку.

Зміст роботи свідчить про опрацювання автором значного обсягу різного роду літературних джерел і нормативного матеріалу, в т.ч. іноземного. Також, розроблений автором зміст монографічного дослідження забезпечує можливість дослідити як теоретичні питання, що пов'язані з кримінально-правовою охороною фондового ринку, так і нормативне закріплення такої охорони. Причому поряд з безпосередньо нормами чинного кримінального законодавства України досліджуються приписи регулятивного законодавства, які є далеко неоднозначними у вирішенні окремих питань цієї царини.

В рецензованій праці розглядаються також і питання, які фактично є питаннями економічної науки. Досліджуються економічні категорії, такі як «фондовий ринок», «фінансова система», «фінансовий ринок», «ринок цінних паперів», «цінні папери», «фінансові інструменти», «інститути біржового ринку», «інститути позабіржового ринку» та інші, а також їх соціально-економічний зміст.

Окремо заслуговує на увагу звернення автора в роботі до аналізу історико-правових і порівняльно-правових аспектів. Дослідження автором зазначених питань свідчить про досить глибокий та комплексний підхід до дослідження проблем кримінально-правової охорони фондового ринку, адже аналіз історичних положень і, тим більше, положень сучасного зарубіжного законодавства цієї сфери, однозначно може покращити рівень роботи та надати автору можливість, з урахуванням опрацьованого матеріалу, запропонувати нові підходи та практичні рекомендації до кримінально-правової охорони фондового ринку.

В результаті проведеного дослідження автором пропонується комплексний підхід до кримінально-правової охорони фондового ринку, який повинен забезпечити цілісний механізм його кримінально-правової охорони. Це знайшло своє

відображення в цілій низці запропонованих норм до Кримінального кодексу України та окремих положень регулятивного законодавства.

Зважаючи на вищезазначене, можна стверджувати, що рецензована праця Р. А. Волинця «Кримінально-правова охорона фондового ринку: сучасний стан та перспективи вдосконалення» цілком відповідає вимогам, що висуваються до наукових видань, є фундаментальним дослідженням і заслуговує лише на високу оцінку.

Пропонується монографія:

Волинець Р. А. Кримінально-правова охорона фондового ринку: сучасний стан та перспективи вдосконалення: монографія. Київ: ВД Дакор, 2018. 452 с.

У монографії здійснено комплексне дослідження кримінально-правової охорони фондового ринку, вироблені рекомендації, врахування яких утворює цілісність кримінально-правової охорони фондового ринку. Окрема увага приділяється особливостям визнання фондового ринку об'єктом кримінально-правової охорони, кримінально-правовим аспектам механізму заподіяння шкоди фондовому ринку та його основним структурним елементам, розглядаються історично- та порівняльно- правові аспекти кримінальної відповідальності за посягання на фондовий ринок, виділяються найбільш типові й нетипові форми таких посягань та заходів кримінально-правового характеру, що застосовуються за їх вчинення. Крім цього, вирішуються основні проблеми конкретизації об'єктивних і суб'єктивних ознак їх складів, а також досліджуються основні питання, пов'язані з кваліфікацією таких злочинів, їх розмежуванням між собою, а також з іншими правопорушеннями. Розглядаються шляхи вдосконалення кримінально-правової охорони фондового ринку в Україні, пов'язані з формуванням основних напрямів нормативної регламентації кримінальної відповідальності за злочини, що посягають на фондовий ринок, та напрямів правозастосовчої практики.

Розрахована на суддів, прокурорів, адвокатів та інших практичних працівників, а також науковців, викладачів, аспірантів, студентів юридичних вищих навчальних закладів і факультетів.